

ПОСТАЦІ ЯНКІ КУПАЛЫ І ЯКУБА КОЛАСА НА ЗАНЯТКАХ ПА РУСКАЙ МОВЕ ЯК ЗАМЕЖНАЙ

I. I. Karatkevich

*Інстытут дадатковай адукацыі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
Мінск, Рэспубліка Беларусь
SavitskajaII@bsu.by*

У артыкуле прадстаўлены спосабы і прыёмы працы з імёнамі Янкі Купалы і Якуба Коласа пры навучанні рускай мове як замежнай замежных слухачоў.

Ключавыя словы: Янка Купала; Якуб Колас; руская мова як замежная.

PERSONALITIES OF YANKA KUPALA AND YAKUB KOLAS IN RUSSIAN AS A FOREIGN LANGUAGE CLASSES

I. I. Karatkevich

*Institute of Additional Education of the Belarusian State University
Minsk, Republic of Belarus
SavitskajaII@bsu.by*

The article presents the methods and techniques of working with the personalities of Yanka Kupala and Yakub Kolas when teaching foreign listeners Russian as a foreign language.

Key words: Yanka Kupala; Yakub Kolas; Russian as a foreign language.

Пры навучанні замежнай мове навыкі міжкультурнага ўзаемадзеяння адыгрываюць значную ролю, паколькі ў выніку фарміруюцца базавыя веды пра адрозненне людзей паводле паводзін, светапогляду, канфесійных традыцый. Адначасова з фарміраваннем моўнай кампетэнцыі адбываецца і фарміраванне міжкультурнай кампетэнцыі.

У якасці метадычных прыёмаў, якія дазваляюць стварыць на занятках па замежнай мове гісторыка-культурны фон і рэалізаваць міжкультурны аспект, з'яўляецца культуралагічны падыход і выкарыстанне рэгіянальнага кампанента ў лінгвадыдактычных матэрыялах. Для гэтага мэтазгодна выкарыстоўваць тэксты з найменнямі нацыянальна-культурных з'яў, рэалій, асоб, г. зн. нацыянальна маркіраванай лексікі. Падчас працы з такімі найменнямі адбываецца акультурацыя замежных навучэнцаў, «уклучэнне» іх у іншую сацыякультурную рэальнасць, фарміраванне спрыяльнай устаноўкі навучэнцаў да спасціжэння адметнасці культуры той краіны, пра якую яны чытаюць тэкст, узмацненне іх матывацыі да навучання.

Гэтыя палажэнні актуальныя для арганізацыі працэсу навучання рускай мове як замежнай ва ўстановах вышэйшай і даўніверсітэцкай адукацыі Рэспублікі Беларусь. Слухачы-іншаземцы, хоць і вывучаюць рускую мову на матэрыялах пра расійскія (рускія) рэаліі, аднак прама або апасродкавана ўключаюцца ў беларускі гісторыка-культурны кантэкст. З гэтага вынікае неабходнасць акцэнтаваць увагу вучняў на нацыянальнай самабытнасці беларускага народа, на прэзентацыю беларускай гістарычнай і культурнай спадчыны ў якасці вучэбнага матэрыялу.

Постаці Янкі Купалы і Якуба Коласа з'яўляюцца знакавымі ў беларускай культуры, нацыянальнымі і народнымі пісьменнікамі па сваёй сутнасці, іх мастацкая спадчына – гэта абагульнены вобраз беларускай ментальнасці. Да таго ж іх імёны і выявы часта сустракаюцца ў розных варыянтах гарадской анамастыкі, архітэктуры, турыстычных аб'ектаў і да т. п. Па гэтай прычыне імёны беларускіх песняроў неаднаразова згадваюцца ў дапаможніках па рускай мове як замежнай.

Напрыклад, падчас чытання навучальнага тэксту пра экскурсію ў Купалаўскі парк і музей Янкі Купалы [1, с. 79] для базавага ўзроўню валодання мовай слухачы засвойваюць:

- тэматычную лексіку (*экскурсія, экскурсавод, поэт, стихи, парк, музей, книги, фотографии, фонтан, памятник*);

- дзеясловы закончанага і незакончанага трывання (*приглашают, рассказывают, находится, родиться, гуляют, фотографировать, смотреть/посмотреть*);

- устойлівыя спалучэнні і маўленчыя формулы (*великий белорусский поэт, белорусская культура, быть счастливым, дом-музей*).

Атрыманыя веды замацоўваюцца з дапамогай дыялагічных канструкцый, тэставых заданняў, каменціравання фатаграфій, паўтарэння вывучаных слоў і іх спалучальнасці. Слухачам прапануецца адказаць на пытанні:

Кто такой Янка Купала?

Где родился и жил Янка Купала?

Что друзья узнали о Вязинке?

Что рассказал экскурсовод о поэте?

Что друзья видели в доме-музее? [1, с. 80].

З дапамогай гэтых пытанняў студэнты запамінаюць асноўныя звесткі пра класіка беларускай літаратуры і навучаюцца самастойна ствараць звязнае вуснае выказванне на пэўную тэму. Вучэбная экскурсія ў дом-музей і парк Купалы дапамагае студэнтам лепш арыентавацца ў Мінску і дае ўяўленне пра работу беларускіх культурных устаноў.

У тэксце не толькі даецца апісанне гэтых мясцін, але і згадваецца пра свята паэзіі ў Вязынцы, якое ладзіцца для студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Так замежныя слухачы атрымліваюць інфармацыю пра студэнцкае жыццё ў Беларусі, пра магчымасць творчай самарэалізацыі падчас святочных мерапрыемстваў, прысвечаных ушанаванню дзяржаўна-нацыянальнай культуры.

Паколькі замежныя слухачы не заўсёды добра разумеюць розніцу паміж рускай і беларускай мовамі (да таго ж яны абедзве карыстаюцца кірылічнай графікай), уяўляецца актуальным звяртаць іх увагу на беларуска-рускае двухмоўе і ўвогуле раскаваць пра блізкароднасць мовы, у прыватнасці, усходнеславянскія. У дапаможніку па рускай мове як замежнай гэтая з'ява раскрываецца на прыкладзе супастаўлення арыгіналу і перакладу на рускую мову ўрыўка з паэмы «Новая зямля» Якуба Коласа. Папярэдне прад'яўляецца мікратэкст пра беларускую мову як мову беларускага народа і адну з дзяржаўных моў Рэспублікі Беларусь, на якой напісаны цудоўныя нацыянальныя мастацкія творы, а таксама пра пачынальнікаў беларускай літаратурнай мовы Янку Купалу і Якуба Коласа [1, с. 166]. Студэнтам прапануецца разам з граматычнымі заданнямі абдумаць адказы на пытанне, навошта яны прыехалі ў Беларусь. Звычайна слухачы не толькі адказваюць пра мэту вывучыць рускую мову, але і дадаюць свае ўражанні пра знаходжанне ў Беларусі. У гэтым выпадку імёны класікаў беларускай літаратуры дапамагаюць звярнуць увагу на нацыянальную самабытнасць Беларусі і яе прывабнасць для вучобы і турызму.

У некаторых заданнях для кантролю засваення вучэбнага матэрыялу, у тым ліку для выканання ў сістэме кіравання навучаннем Moodle, таксама выкарыстоўваюцца факты з біяграфіі Купалы і Коласа.

Напрыклад, прапануюцца факты з біяграфіі паэтаў:

1. Великий белорусский поэт Янка Купала родился в деревне Вязинка.

2. Каждое лето в этой деревне бывает фестиваль поэзии.

3. После Вязинки Янка Купала жил в Минске.

4. Дом поэта был в центре города в парке.

5. Сейчас этот парк называется «Купаловский»;

або:

1. Якуб Колас – великий белорусский поэт.

2. Он родился в деревне недалеко от Минска.

3. Потом он жил и работал в доме в центре Минска.

4. Сейчас в его доме находится музей поэта.

5. Ещё в Минске есть площадь Якуба Коласа.

Гэтыя факты ў сістэме Moodle пададзены без лагічнай паслядоўнасці, і слухачам неабходна размясціць іх у правільным парадку, каб атрымаўся звязны тэкст. Пры дапамозе гэтага задання студэнты згадваюць імёны славурых песняроў і, канечне ж, замацоўваюць веды па арганізацыі тэксту.

Такім чынам, пры навучанні замежнай мове іншаземных слухачоў зварот да сацыякультурнай спецыфікі краіны вывучаемай мовы спрыяе большай заглыбленасці навучэнцаў у змест адукацыйнага курса, дазваляе стварыць у акадэмічнай групе атмасферу цікавасці і павагі да нацыянальнай культурнай спадчыны. У адносінах да практыкі выкладання рускай мовы як замежнай тэкставае і сацыякультурнае вывучэнне беларускіх знакавых асоб, помнікаў архітэктуры і гістарычных мясцін спрыяе набывццю і пашырэнню замежнікамі фонавых ведаў пра духоўную спадчыну Беларусі як частку сусветнай культуры.

Бібліяграфічны спіс

1. Вариченко, Г. В. Русский язык как иностранный (базовый уровень): учеб. пособие / Г. В. Вариченко, Е. В. Кишкевич, Ж. В. Прокопина. – Минск: БГУ, 2012. – 235 с.

2. Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы = Yanka Kupala State Literary Museum: Я люблю Купалу, я люблю Музей, Я люблю Беларусь. – Мінск: ІВЦ Мін-ва фінансаў Рэсп. Беларусь, 2017. – 22 с.

3. Міцкевіч, В. Якуб Колас: Пясняр зямлі і неба Беларусі / В. Міцкевіч. – Мінск: Харвест, 2016. – 64 с. – (Сер. «100 выдатных дзеячаў беларускай культуры»).

УДК 784.5(476):821.161.3.09(092)Купала, Колас

ВОПЛОЩЕНИЕ ПОЭЗИИ ЯНКИ КУПАЛЫ И ЯКУБА КОЛАСА В КАНТАТНО-ОРАТОРИАЛЬНОМ ТВОРЧЕСТВЕ БЕЛОРУССКИХ КОМПОЗИТОРОВ

С. М. Климанов

*Белорусская государственная академия музыки
Минск, Республика Беларусь
semen.klimanov@gmail.com*

В статье поднимаются вопросы воплощения белорусскими композиторами поэзии Янки Купалы и Якуба Коласа средствами выразительности, присущими жанрам кантаты и оратории, дается обзорное рассмотрение таких кантатно-ораториальных сочинений, а также обозначаются исторические этапы развития взаимодействия национальной литературы и музыкального искусства на примере становления и развития указанных жанров в XX–XXI столетиях.

Ключевые слова: кантата; оратория; художественное содержание; композиционно-драматургическое решение; воплощение литературных образов.

IMAGES OF POETRY BY YANKA KUPALA AND YAKUB KOLAS IN THE CANTATA AND ORATORIAL WORKS OF BELARUSSIAN COMPOSERS

S. M. Klimanov

*Belarusian State Academy of music
Minsk, Republic of Belarus
semen.klimanov@gmail.com*

In the article author touches the questions about the embodiment of the poetry of Yanka Kupala and Yakub Kolas by Belarusian composers with the means of expressiveness of the of cantata and oratorio genres, provides an overview of such cantata and oratorio works, and also identifies the historical periods in the development of the interaction of national literature and musical art on the example of the formation and development of these genres in the XX–XXI centuries.

Key words: cantata; oratorio; artistic content; compositional and dramatic solution; embodiment of literary images.